

Allt om elavtal ■ Energidoktorn svarar
Vem tjänar på höga energipriser?

DIN

EN spännande TIDNING!

energi

NR 3 2022

EN TIDNING FRÅN
BJÄRKE ENERGI

CHEFSSTRATEGEN:

energi-
tjuvar?

finns
det ett
stopp?

Niclas
Damsgård

"Jag förstår
att det skapar
en del oro."

går
det
att

SPARA?

KRÖNIKÖREN:

"Elsituationen
hämmar svensk
ekonomi."

ENERGIDOKTORN:

Kalle
Karlsson

"Försök
att förbruka
så lite el som
möjligt."

Thomas
Björkström

elräkningen
-vilka delar?
består den av?

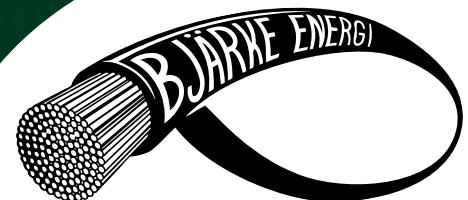

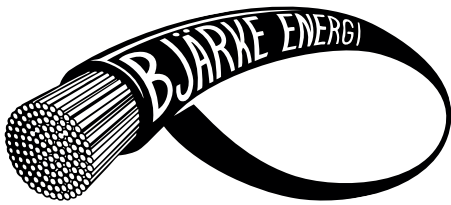
INFÖR VINTERN

Vad händer
med elpriset?

PRYLAR SOM DRAR

Så länge
räcker 1 kWh

VÄLKOMMEN TILL ETT NYTT NUMMER!

Tidningen du håller i din hand distribueras till dig via oss på Bjärke Energi. Den landar på hallmattan eller i din brevlåda tre gånger om året med utgivning i mars, juni och november. Vår förhoppning är att öka kunskapen och intresset för vår bransch och dess viktiga roll i samhället. 🍎

Krisvinter?

Finns risken även för Bjärke Energi att behöva koppla ifrån hela eller delar av elnätet om effekten inte räcker till i Sverige i vinter?

HÖSTEN ÄR HÄR och både stora och små förbereder sig inför vintern. Det är fortsatt mycket prat om effektuttag, överföringsproblem från norr till söder samt höga elpriser. En mycket aktuell fråga är om risken finns även för Bjärke Energi att behöva koppla ifrån hela eller delar av elnätet när effekten inte räcker till i Sverige?

Svaret är ja. Hur då? Jo, varje stund övervakas och hålls elnätet i balans av Svenska Kraftnät. Eftersom både kundernas förbrukning men också elproduktionen rör sig varje sekund är detta av yttersta vikt då elnätet behöver hållas inom en viss frekvens för att upprätthålla möjligheten till stabila elleveranser till kunderna. För de fall där t.ex. förbrukningen ökar hastigt men ingen inrapporterad elproduktion finns kvar alltså någon produktion stoppas kallas reserverna in. Under normala vinterförhållanden räcker dessa till. Det vi nu ser är att inte heller detta kommer att räcka under ett visst antal timmar. Den största risken för effektbrist är områden där produktionen av el är låg medan användningen är stor. Därför ser vi att bristen mest troligt skulle ske i södra Sverige och därför är

också risken för bortkoppling större där. Dock kan även Bjärke Energi drabbas om vårt område skulle få en sådan situation och då initierar Svenska Kraftnät en nedsläckning av hela eller delar av vårt elnät.

SAKER SOM SKULLE kunna förhindra effektbristen är påfyllda gaslager, större tillgänglighet i den franska kärnkraften eller om vattenmagasinen i södra Norge fylls på. Detta är saker som vi i Sverige inte kan påverka men däremot finns det en annan möjlighet för oss att förbättra situationen; om vi sänker elförbrukningen med 5 % från den period då förbrukningen är som störst i vinter minskas risken för bortkoppling avsevärt. Förutom att samhället i stort vinner på det innebär ett sådant beteende att elpriserna trycks ned och du får billigare elräkningar. Mer information och massa smarta energispärtips hittar du längre fram i detta nummer. 🍎

Trevlig läsning
och lycka till med energi-
sparandet i vinter önskar
vi på Bjärke Energi

Ulf, Johan, Fredrik, Carl,
Thomas, Petra, Jim, Sigvard,
Rasmus, Lisbet, David, Nick-
las, Adnan, David, Lars-Gun-
nar, Jessika och Carina.

Är vi redo för en vargavinter?

Uttrycket används förstås oftast i betydelsen kall och hård vinter ur ett meteorologiskt perspektiv. Men fungerar just nu lika bra för att beskriva oron för en kall och hård vinter med höga energipriser. Lägg därtill en hög inflation och det är inte underligt att vi är många som nervöst räknar hushållskassan.

» Vi behöver vara rädda om vår energi.«

I DET HÄR numret av Din Energi ägnar vi de flesta sidorna åt energikrisen. Bland

annat försöker vi förklara orsaken till de höga priserna och vi bidrar förstås med smarta tips för att hålla nere för-

brukningen. Vad är egentligen en kWh och hur långt räcker den? Vår energi är enormt viktig för oss alla och därför behöver vi vara rädda om den. Det gäller nu mer än någonsin, den kommande vintern och förmodligen under lång tid framöver.

TREVLIG LÄSNING. Tillsammans tar vi oss an vintern. Kom bara! 📍

NICLAS KINDVALL
Chefredaktör,
Din Energi
niclas@tfod.se

NYTTIGA LÄNKAR

Vill du veta mer om din el och om energi? Det finns flera myndigheter och organisationer du kan vända dig till. Här får du några användbara tips:

KONSUMENTERNAS ENERGIMARKNADSBYRÅ

Vägledning, information och rådgivning i frågor som rör el, gas och fjärrvärme.
www.energimarknadsbyran.se

ELSÄKERHETSVERKET

Tips och information för att undvika elolyckor och elbränder.
www.elsakerhetsverket.se

ENERGIMYNDIGHETEN

Tips om hur du kan påverka din energianvändning och sänka energikostnaderna. Här kan du också hitta din kommuns energi- och klimatrådgivare.
www.energimyndigheten.se

SVENSKA KRAFTNÄT

Svenska kraftnät är den myndighet som ansvarar för att elöverföringssystemet är säkert, miljöanpassat och kostnadseffektivt.
www.svk.se

ENERGIFÖRETAGEN SVERIGE

Energiportal med fakta om el och elmarknaden.
www.energiforetagen.se

I DET HÄR NUMRET

06. VÅR ENERGI

Den kommande vintern riskerar att bli väldigt dyr för väldigt många. Varför har det blivit så?

07. NEDSLÄCKNING

Risken för periodisk nedstängning är fortfarande liten men den har ökat.

15

► **Nödvändigt fundament.** Vår krönikör Kalle Karlsson vill ha sol, vind och vatten men anser att kärnkraften ändå behövs.

08. SPARTIPS

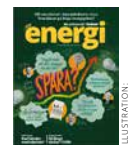
Det lönar sig alltid att minska elförbrukningen. I dessa tider är det mer sant än någonsin.

14. VEM FÅR PENGARNA?

Varken lokala elnätsbolag eller elhandelsbolag tjänar på höga elpriser. Det mesta hamnar hos staten och de statliga bolagen Vattenfall och Svenska kraftnät.

16. ALLT OM AVTAL

Fast pris? Rörligt pris? Hur fungerar timpris? Och vad är vad på elräkningen?

DIN ENERGI
En tidning från ditt lokala elbolag.

Produceras och ges ut av

The Factory of Design
Tomtebogatan 44
113 38 Stockholm
dinenergi@tfod.se
www.tfod.se
www.din-energi.se

Chefredaktör
Niclas Kindvall
niclas@tfod.se

Ansvarig utgivare
Niclas Kindvall

Miljömärkt trycksak
3041 1000

Tryck
Svanenmärkt
trycksak,
tryckt på
V-tab, Vimmerby

0,8

... procent. Så stor andel av Norges elförbrukning går till att ladda landets 526 000 elbilar, enligt en undersökning från Norsk Elbilforening.

LADDA I LAMPAN

Tidigare i år trädde en lagändring i kraft som gör det möjligt att ladda elbilar i existerande lyktstolpar. Belysningsnätet erbjuder stora möjligheter till ett kostnadseffektivt ladd-

system tack vare dess utbredning längst gator och på parkeringsytor. Flera kommuner planerar nu att bygga laddplatser som matas från belysningsnätet.

Snäll mot fiskarna

Konventionella turbiner i vattenkraftverken dödar så många som 20 procent av de fiskar som försöker passera. Det ska den fisksäkra turbinen råda bot på.

Vattenkraft är världens främsta källa till förnybar energi. I Sverige finns drygt 2000 vattenkraftverk som tillsammans genererar mellan 35 och 45 procent av landets energi. Nackdelen? Passagen genom vattenkraftverk innebär en stor risk för fisk som vandrar mellan olika livsmiljöer under sina liv. För fiskar som är helt beroende av vandring mellan sött och salt vatten, som lax och ål, har kraftverken fått allvarliga konsekvenser. Enligt en tysk forskningsstudie dödas en av fem fiskar i konventionella turbiner på sin väg ut mot havet. För att komma tillrätta med problemet har så kallade fisktrappor byggts där det är möjligt, men fisken kan ändå ha svårt att hitta rätt väg.

DET AMERIKANSKA FÖRETAGET Natel Energy, grundat av syskonen Gia och Abe Schneider, vill modernisera vatten-

kraften. Där företagets fisksäkra turbin hittills installerats är överlevnadsfrekvensen hos fiskarna som passerar över 99 procent. Turbinen kan dessutom installeras i vattendrag utan behovet att bygga dammar. Tanken är istället att skapa en forsliknande miljö. Det genom att placera turbinen vid den ena sidan av floden och på resten av ytan efterlikna naturliga hinder i en flod, som stockar, stenar eller bäverfördämningar. På så sätt kan ekologin runt ett kraftverk bevaras i betydligt högre utsträckning, med bevarade växt- och djurarter och en bibehållen grundvattennivå som effekt.

I år ska Natel Energy installera två ytterligare kraftverk – ett i Oregon, USA och ett i Österrike. ●

ENERGIFÖRETAGEN, TIME, NY TEKNIK

🌟 **Läs mer:** natelenergy.com

FLER FUNKTIONER I FJÄRRVÄRMEN

Flexibla fjärrvärmesystem har stor potential att även stabilisera elsystemet – på ett kostnadseffektivt sätt.

Hur tar man tillvara på den flexibilitet som finns i fjärrvärmesystemen? Genom att modellera värmesektorn i Eskilstuna till och med år 2050 har forskare i EU-projektet Flexi-Sync visat hur exempelvis värmelager, värmepumpar och kraftvärmeanläggningar kan ha en framtida roll i stadens energisystem.

– Värmeförsörjningen i staden kommer i framtiden troligtvis att domineras av stora värmepumpar som är anslutna till fjärrvärmesystemet – förutsatt att elpriset sjunker genom tillförsel av mer förnyelsebar el, säger forskaren Dmytro Romanchenko på IVL.

I projektet har deltagarna försökt optimera och testa användningen av flexibilitet från både fjärrvärmesystemet och fastighetskunder i bland annat Borås, Eskilstuna och Mölndal.

– Enligt våra modelleringar skulle storskaliga värmelager kunna minska systemkostnaden för att förse staden med värme med motsvarande runt fyra miljoner euro under en 30-årsperiod. Därtill kan det bidra till att minska användningen av exempelvis dyra topplastpannor, som i dag ofta är fossileldade, säger Dmytro Romanchenko.

... procent av svenskarna tycker att det är viktigt med ett fungerande retur- och återvinningssystem. Det visar en Sifo-undersökning från augusti i år. 45 procent säger också att anledningen till att de inte alltid återvinner sina flaskor och burkar är för att de saknar retur- och återvinningsstationer på vägen dit de ska.

➤ Örnar får, bolkstavligt talat, ta smällen för klimatvänlig energi. Polisen i Kalmar har fått in anmälningar om tolv havsörnar som dödat av vindturbiner på Öland hittills i år.

VINST TROTS HÖGRE LADDPRISER

Att köra elbil har för många varit en riktig vinstaffär de senaste åren. I alla fall för dem som kunnat ladda nattetid och därmed dragit nytta av låga timpriser på el.

Sofia Olsson skaffade sin första elbil 2018 och har hittills kunnat spara många tusenlappar per år:

– Bensinpriserna hade börjat stiga när vi skaffade vår första elbil. Månadskostnaden för själva bilen blev högre än innan, men vi hoppades ändå på att lägre driftkostnader skulle väga upp för det. Och så blev det!

MEN HUR MYCKET kan laddningen komma att kosta om priserna fortsätter att stiga? Vi räknar! Om en bil med 64 kWh batterikapacitet ska laddas från 20 procent upp till 100 procent, och elpriset ligger på en krona

per kilowattimme, kostar det ungefär 51 kronor. Om elpriset är 10 kronor/kWh landar laddningen på 510 kronor. Skulle priset stiga till 20 kr/kWh blir det istället 1020 kronor. Kostnaden kan med andra ord i värsta fall öka rejält.

– Jag hoppas att vi kommer att kunna fortsätta ladda billigare på natten även den här vintern. Just nu ser det ju lite oroväckande ut, säger Sofia Olsson. Men blir det så att det kostar över tusen kronor per laddning så får vi se det som att det jämnar ut sig med hur billigt vi kört tidigare. Vi åker inga jättelånga sträckor till vardags och en laddning brukar kunna räcka till mellan 30 och 40 mil beroende på årstid. I det stora hela känns det definitivt som en vinstaffär. ○

➤ Sofia Olsson

Tack!

Tack till alla er som svarade på Din Energis läsvärdesundersökning! Era synpunkter är viktiga och hjälper oss att fortsätta göra en riktigt bra och läsvärd tidning.

Presentkortet som några av er har vunnit är utskickade med posten – håll utkik i brevlådan!

VOLVO FÖRST I VÄRLDEN MED SERIETILLVERKADE ELLASTBILAR

Serietillverkning av Volvos tyngsta ellastbilar startade i september i år i Tuve-fabriken i Göteborg. Lastbilen har en räckvidd på upp till 30 mil och kan lasta upp till 44 ton. Volvo Lastvagnar har nu totalt sex eldrivna lastbilar i sitt modellutbud.

ENERGIRYSAREN:

VAD HÄNDER MED PRISET PÅ EL?

Sedan drygt ett år tillbaka har svenska hushåll och företag tvingats vänja sig vid kraftigt höjda elpriser. Vad orsakar de skenande elpriserna – och kommer de att fortsätta stiga?

Svaret på frågan om elpriserna är förstås komplext. Många olika faktorer samverkar i varierande grad vid olika tillfällen. En av dessa är vår svenska elproduktion. De dagar det blåser lite, det är ont om vatten i vattenkraftsmagasinen eller om någon eller några av våra kärnkraftsreaktorer inte är i drift stiger elpriserna. När samtliga våra kraftslag producerar på full kapacitet sjunker priserna. För att ytterligare komplicera det hela är elen dyrare i de södra delarna av Sverige jämfört med längre norrut. En stor del av energiproduktionen sker i Norrland (elområde SE1 och SE2) medan den största konsumtionen sker i södra Sverige (elområde SE3 och SE4). Otillräcklig överföringskapacitet mellan norr och söder, tillsammans med det faktum att flera kärnkraftsreaktorer lagts ned i södra Sverige (vilket inte bara innebär mindre stabil elproduktion utan det har även försämrat överföringskapaciteten ytterligare), så orsakar det högre priser i dessa elområden.

En ytterligare faktor är att den elmarknad som styr priserna här i Sverige inte är bara svensk utan snarare nordeuropeisk. En fördel med den gemen-

samma elmarknaden är att systemet blir stabilare när flera länder hjälps åt att matcha produktion mot efterfrågan. En nackdel ur svensk synvinkel är att när energipriserna är höga på kontinenten ökar efterfrågan på svensk el vilket medför att priserna stiger även i Sverige. Vi kan som nation inte heller bromsa vår elexport för att hålla nere de inhemska priserna eftersom det inte är tillåtet enligt EU:s handelsregler.

EN AV ORSAKERNA till dagens höga elpriser är alltså ännu högre elpriser i Europa. Men varför är priserna där så höga? Kriget i Ukraina och de strypta gasleveranserna från Ryssland har förstås påverkat, flera länder förlitar sig på naturgas för uppvärmning. EU:s utsläppshandel har dessutom gjort det dyrare att producera el med fossila bränslen. Ytterligare faktorer bakom de höga europeiska priserna är exempelvis att Tyskland avvecklat

»När samtliga våra kraftslag producerar på full kapacitet sjunker priserna.«

”Det finns en viss risk för planerade strömavrott”

Risken har gått från väldigt låg till reell. Men enligt Niclas Damsgaard, chefsstrateg på Svenska Kraftnät, ska vi inte oro oss för periodisk nedstängning i onödan.

Det pratas om att det finns risk för periodisk nedstängning. Stämmer det?

–Om vi tidigare sagt att det varit väldigt låg risk så är beskedet nu att risken är reell. Om vi skulle tvingas koppla bort förbrukningen, alltså släcka ned delar av nätet, så kommer det i så fall att ske i begränsade områden under begränsad tid.

Finns det områden där risken är större?

–I norra Sverige, med område SE1 och SE2, är risken obefintlig. Det är i södra Sverige de största riskerna finns, både när det gäller SE3 och SE4, men risken är förstas högre att det kommer att hända i SE4, vårt sydligaste elområde.

Hur går det till om det skulle inträffa?

–Vi vänder oss till regionnätstagen och beordrar berörda företag att koppla bort x antal megawatt i det

aktuella området. Man kommer att försöka undvika att släcka ner områden där det finns många prioriterade verksamheter. Det finns en prioriteringsordning där kommunerna och länsstyrelsen är inblandade för att identifiera prioriterade, samhällskritiska verksamheter. Det går i en ordning från verksamheter med risk för liv om de inte fungerar ner, som exempelvis sjukhus, till verksamheter som ger stora ekonomiska förluster om de stängs ner.

Som privatperson, hur kommer jag att få information om det område jag bor i skulle behöva stängas ner?

–Regionnätstagen i samarbete med lokalnätstagen kan skicka ut info till allmänheten. Det hänger på hur snabbt problemen uppstår och vilken framförhållning de har möjlighet att ha.

»Det är i södra Sverige de största riskerna finns.«

Om det sker en periodisk nedstängning, hur länge kan den pågå?

–Det är svårt att säga exakt, men vi förväntar oss inte en eventuell effektbrist särskilt länge. Och skulle det vara en längre tid så är tanken att man kör en så kallad roterande bortkoppling, det vill säga att man låter det alternera mellan områden så att fler områden drabbas men kortare tid per område. Man ska inte förvänta sig lika stora störningar som vi haft i samband med svåra oväder. Det här är en mycket mer kontrollerad process.

Du vill dämpa konsumenternas oro en aning?

–Ja, jag förstår att det skapar en del oro, framför allt hos människor som bor på landsbygden. Den typen av avbrott som sker vid stormar, som leder till avbrott i distributionssystemen, är mycket allvarligare och ger större långtgående konsekvenser. Är du rimligt förberedd på att hantera den typen av strömavbrott kan du hantera en manuell förbrukningsomkoppling. ⦿

flera kärnkraftverk och att storproducenten Frankrike tillfälligt tvingats stänga flera kärnkraftverk.

VI HAR ALLTSÅ sammanfattningsvis en otillräcklig elproduktion, framförallt i södra Sverige, begränsad överföringskapacitet mellan norr och söder samt höga europeiska energipriser och därmed en ökad efterfrågan på svensk el.

Huruvida elpriset framöver kommer att ligga kvar på denna höga nivå, öka ännu mer eller så småningom sjunka tillbaka till lägre nivåer, är en fråga som ingen i dagsläget kan svara på. Men det

kommer nog med största sannolikhet att dröja innan priserna sjunkit till de stabila låga nivåer som vi tidigare var vana vid. Elmarknaden lär vara svajig ett bra tag framöver, det enda vi konsumenter egentligen kan göra just nu är att minska vår förbrukning för att sänka kostnaderna. ⦿

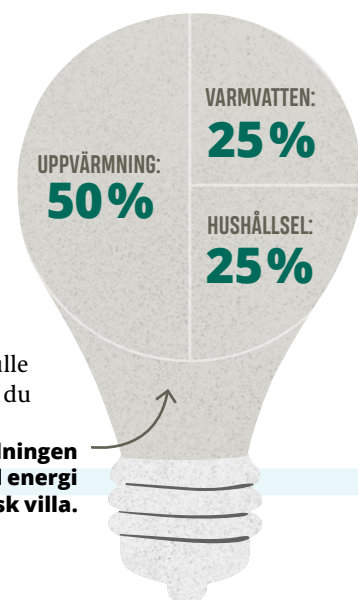
Hur kan du spara energi?
Läs mer på nästa uppslag!

BLI EN ENERGIHJÄLTE: SÅ KAN DU SPAR

Med kallare temperaturer på ingång tyder mycket på att de redan höga elpriserna kommer kunna stiga ytterligare. Elräkningarna slår allt hårdare mot hushållen, så att se över och minska sin elförbrukning har aldrig varit så aktuellt och lönsamt som nu.

Oavsett om du bor i lägenhet eller villa finns det anledning att försöka sänka elförbrukningen och EU-kommissionen har uppmanat alla sina medlemsländer att elbanta. Det svenska forsknings- och kunskapsföretaget

Energiforsk, som driver och samordnar energiforskning, presenterade nyligen en studie som visar att om vi lyckas sänka förbrukningen i Sverige med ungefär tio procent skulle elpriserna kunna halveras. Även om du

Snittfördelningen av förbrukad energi i en svensk villa.

Uppvärmning

Uppvärmningen står vanligtvis för cirka 50 procent av elförbrukningen i svenska hem. Den största besparingen heter: **Sänk värmen!** Det gäller för alla, oavsett boende- och uppvärmningsform. Men för de cirka en halv miljon svenskar som har villor som har direktverkande elvärme gäller det verkligen att använda värmen extra försiktigt denna vinter.

Svenska hem har ofta en inomhustemperatur som ligger runt 23 grader. Att sänka den till 20 grader kan sänka din uppvärmningskostnad mycket. **För varje grad du sänker**, minskar din genomsnittliga energiförbrukning med **cirka 5 procent**. Den rekommenderad innetemperaturen för vardagsrum är 20 grader

och i sovrummet är rekommendationen 16–18 grader. Det sparar energi och som bonus kan det leda till bättre nattsömn. Sätt på dig ett par sköna strumpor när du kryper i säng om det känns ovan.

SPARCHECKLISTA: UPPVÄRMNING

- ✓ **Sänk värmen.** Ju mer du kan sänka, desto större besparing. Sänker du inomhustemperaturen med en grad sjunker energiförbrukningen i snitt med cirka fem procent. Ytterligare en grads sänkning sänker förbrukningen ytterligare fem procent.
- ✓ Se till att **inte ställa möbler** i vägen för element och termostater.

A EL

har fast prisavtal eller uppvärmningen inbakad i hyran innebär en minskad förbrukning både personlig vinst och stor samhällsnytta.

Det är alltså viktigare än någonsin att alla elanvändare – oavsett var och hur de bor – hjälps åt för att kollektivt minska priserna och trycket på energisystemet både i Sverige och i Europa. Dessutom finns stora pengar att spara. Vad kan just du göra för att minska din förbrukning? ●

Varmvatten

Varmvatten står vanligtvis för 25–30 procent av din elförbrukning. Det är betydligt mycket dyrare med varmvatten än många är medvetna om. Det enklaste och snabbaste sättet att minska användningen av varmvatten är att se över sina vanor.

Skillnaden mellan att alltid hushålla och att konsekvent slösa med varmvatten kan innebära många tusen kronors skillnad om året. Med den senaste tidens höga energipriser finns mer än vanligt att spara. **En vanlig dusch kan kosta 20–50 kr** om elpriset är högt, men om det vill sig riktigt illa i vinter kan det bli ännu dyrare än så. Det enklaste tipset är med andra ord att duscha kortare (och inte oftare än du behöver) och att hoppa över badkarsbadet i vinter.

Timer i duschen

Sätt en timer i duschen så har du koll på tiden. I genomsnitt kostar duschen ca 1 kWh per 2,5 minuters duschande så här finns det många kilowattimmar att spara in för de flesta.

Testa dina kranar

Det finns ett enkelt knep för att testa förbrukningen i dina kranar: klocka hur lång det tar att fylla ett litermått! Tar det fem sekunder att fylla en liter motsvarar det 12 liter vatten per minut. Då är din kran eller duschmunstycke inte energisparande och det finns energi att spara på att byta!

Ska du resa iväg i vinter?

Några graders ytterligare sänkning i 2 veckor gör stor skillnad om elpriset är högt. Men du måste tänka på att undvika att gå under den lägsta rekommenderade temperaturen på 16 grader så att inte huset tar skada.

- ✓ **Gardiner och persienner** bidrar till att hålla kylan ute och samtidigt behålla värmen i rummet.
- ✓ **Täta** alla dragiga fönster och ytterdörrar.
- ✓ Har du rum i huset som inte används, exempelvis om någon i familjen flyttat ut, kan du **sänka temperaturen** just där och stänga dörren.
- ✓ **Tänd ljus** i rummet du är i, det värmer mer än du tror.

SPARCHECKLISTA: VARMVATTEN

- ✓ **Duscha snabbt** och stäng av vattnet när du schamponerar och tvålar in dig. Sätt gärna en timer i duschen så har du koll på tiden.
- ✓ **Hoppa över badandet.** Ett badkar rymmer cirka 150 liter som det kräver mycket energi att värma.
- ✓ Diska på **eko-programmet i diskmaskinen** och undvik att spola av disken före – skrapa av matresterna i stället. Att diska för hand drar upp till fyra gånger mer energi än att diska i maskin.
- ✓ Skölj alltid disken **i en balja** i stället för under rinnande vatten om du diskar för hand.
- ✓ Välj **effektiva kranar och duschmunstycken** med lägre flöde. Du kan spara cirka 40 procent av varmvattnet på att byta ut kranar och duschmunstycken i kök och badrum.
- ✓ **Duscha lagom varmt.** Temperaturen på vattnet har betydelse. Ju varmare vatten, desto mer energi behövs.
- ✓ **Uppllys barnen** om nyttan av att spara på det dyra varmvattnet.
- ✓ Använd **rätt temperatur** i din varmvattenberedare: 55 °C. Högre temperatur än så är slöseri med energi och lägre temperatur innebär risk för legionellabakterier.

Köpa nytt?

Titta efter energimärkningen och jämför hur mycket el de olika modellerna drar när du ska köpa nytt. Tänk på att det kan löna sig i längden att köpa en produkt med bättre energiklassning, även om den är dyrare i inköp.

Hushållsel

I Sverige är ungefär 25 procent av den genomsnittliga elförbrukningen hushållsel där lampor, kyl, frys, spis, tvättmaskin, diskmaskin, datorer, tv och diverse andra produkter ingår.

Att släcka lampor när de inte används är absolut bra, men det påverkar inte din energianvändning och elräkning i samma utsträckning som de mer energikrävande delarna i din hushållsel. De tunga elposterna i hushållseln är kyl- och frysförvaring av mat, matlagning och tvätt och tork. Ännu högre förbrukning blir det om du dessutom har äldre vitvaror, spis med gjutjärnsplattor eller äldre tvättmaskin och torktumlare. De små maskinerna som mikro, matberedare, elvisp, vattenkokare och våffeljärn drar däremot förhållandevis lite el eftersom de ofta används under en kort tid.

I kategorin hushållsel finns många möjligheter att påverka din energiförbrukning. Du kan spara en hel del bara genom att utnyttja maskinerna på rätt sätt, till exempel att köra disk- och tvättmaskin när de är fulla i stället för att diska efter varje måltid eller bara tvätta några plagg åt gången.

Vilken spishäll drar minst?

Den mest energisnåla är induktionshäll, följt av glaskeramikhäll. Den traditionella spisen med gjutjärnsplattor drar mest energi.

Köket

I köket finns flera apparater som drar el dygnet runt. **Kyl och frys** är två exempel som inte går att stänga av, men du kan ändå undvika att de drar mer ström än nödvändigt.

Öppna bara kylan eller frysen snabbt när du ska ha något och försök att inte ha dörrarna öppna längre än nödvändigt. Har du lagat matlådor? Låt maten svalna helt innan du sätter in den. Detta för att inte temperaturen i kylan ska gå upp – då behövs extra energi för att återställa kylan.

Är dina vitvaror väldigt gamla kan det vara värt att köpa nya. **Ju äldre, desto mer el drar de generellt** och det kan betala sig kostnadsmissigt att uppdatera gamla vitvaror. Ju dyrare elpriset är desto mer tjänar du på energisnåla produkter.

När det gäller ugnen är det själva uppvärmningen som drar mest energi. Att värma upp en rumstempererad elektrisk ugn till 200 °C förbrukar cirka 0,5 kWh och att hålla samma temperatur i en hel timme förbrukar sedan i genomsnitt 0,6 kWh.

Håll koll på din gamla belysning

Ny energieffektiv belysning drar oftast väldigt lite energi, men kolla av din gamla belysning. En gammal julgransbelysning med 30 lampor (vanligtvis 7 W st) förbrukar exempelvis hela 210 W per timme (30x7 W). Många har sin julgransbelysning tänd 24 timmar per dygn vilket gör att julbelysningen då förbrukar över 5 kWh för ett dygn. En LED-ljusslinga som förbrukar 2 W per timme kan lysa i hela 104 dygn på 5 kWh.

SPARCHECKLISTA: KYL & FRY

- ✓ Håll koll på temperaturen. Rekommenderad temperatur är **+4 grader i kyl** och **-18 grader i frys**. Varje grads extra kyla ökar energianvändningen.
- ✓ **Låt matresterna svalna** innan du sätter in dem i kylan.
- ✓ **Frosta av frysen.** Gärna på hösten eftersom det under sommaren bildas mer frost. Islager i frysen tar extra energi.
- ✓ **Dammsug baksidan av kyl och frys.** Damm på kondensorn (gallret) ökar energianvändningen.
- ✓ Kontrollera att **listerna kring frys- och kylskåpsdörren** är täta. Om de inte är täta förbrukas betydligt mer energi.
- ✓ **Tina fryst mat i kylskåpet**, då kommer kylan kylskåpet till godo och det förbrukar mindre energi. Tinar

8 snabba super-tips

- **Koka med locket på!** Det drar bara en tredjedel så mycket energi som att koka utan lock.
- Använd **vattenkokare** när du skall koka upp vatten. Det går snabbt och är energisnålt.
- **Fyll diskmaskinen!** Den använder lika mycket vatten och energi även om den är halvtom.
- När du är klar med ugnen, **öppna luckan** och låt överskottvärmen värma köket.
- Laga mat på **plattor som passar kastrullen** så sparar du energi.
- Använd inte **köksfläkten** längre än nödvändigt. Den transporterar ut stora mängder uppvärmd inneluft.
- Ha inte **mattor på golv med golvvärme**. De gör att värmen inte når ut i rummet lika effektivt.
- **Torka nytvättade lakan och påslakan över sängen** (i ett lager, som ett överkast). De torkar betydligt snabbare än man kan tro och man slipper använda torktumlaren lika ofta.

du maten i varmvatten eller i mikron drar det istället energi.

- ✓ **Gamla kyl- och frysskåp** kan vara riktiga energitjuvar. Om du har gamla vitvaror som du misstänker drar mycket energi kan du kolla förbrukningen med en portabel elmätare.

Portabel elmätare

Med en portabel elmätare kan du ta reda på vad allt i hemmet förbrukar. Placera bara mätaren mellan vägguttaget och apparaten vars strömförbrukning du vill mäta. Det kan vara extra intressant för att se om det är värt att byta ut den gamla frysen eller torktumlaren. En portabel elmätare kostar från 150 kr.

SPARCHECKLISTA: TVÄTT & TORK

- ✓ Tvätta alltid med **full maskin**. Men lasta inte tyngre än tvättmaskinen klarar av.
- ✓ Använd **eco-programmet** och undvik förtvätt, det behövs bara om tvätten är mycket smutsig.
- ✓ **Sänk temperaturen**. Ju högre temperatur, desto mer energi förbrukas. Dagens tvättmedel gör ofta tvätten ren redan vid 30–40 grader.
- ✓ **Tvätta inte rena kläder**, allt för ofta hamnar kläder i tvättmaskinen fast en enkel vädring av plagget hade räckt.
- ✓ Begränsa användandet av torktumlare och torkskåp och **lufttorka så stor del av tvätten** som du kan.
- ✓ **Rensa torktumlarens luftfilter från ludd** innan varje användning så kommer torktumlaren att fungera så effektivt som möjligt.

Tvättstugan

I tvättstugan finns det pengar att spara. En nyare tvättmaskin förbrukar cirka hälften så mycket el som en tio år gammal maskin och en fjärdedel i jämförelse med en som är 15 år. Ska du köpa ny tvättmaskin, investera i en maskin med minst 1400 varvs centrifugering. Centrifugering är

det mest energisnåla sättet att få bort vattnet ur kläderna. Att värma upp vattnet i din tvättmaskin är den största eltjuven när det kommer till att tvätta. Kan du sänka temperaturen, kan du spara energi.

Olika **tvättmaskiner** drar olika mycket. I snitt brukar man säga att en tvättmaskin drar mellan **1–3 kWh per tvätt**.

Torktumlaren är en betydligt större elförbrukare än tvättmaskinen. Den kräver cirka tre gånger så mycket energi som en tvättmaskin. Använd inte torktumlaren mer än du behöver och lufttorka din tvätt om du har möjlighet. Olika **torktumlare** drar olika mycket men en normal torktumlare drar cirka **3–10 kWh per körning**.

SÅ MÅNGA *minuter* GER EN KWH

Elprylar gör vår vardag enklare. Men hur mycket el de förbrukar kan variera stort. Det pratas mycket om priset per kWh. Men vad får man egentligen för en kilowattimme?

I diagrammet ser du i minuter hur länge du kan använda några av våra vanligaste produkter för att komma upp i en förbrukad kilowattimme, 1 kWh.

Vi visar genomsnittliga watt-tal för respektive produkt. Din egen produkts watt-tal kan skilja sig, så kolla märkningen på just dina produkter. Är watt-talet 1 000 W kan du alltid använda produkten 60 minuter för att förbruka 1 kWh oav-

sett vilken produkt det är. Är watt-talet 500 W är det 120 minuter och är watt-talet 2 000 W är det 30 minuter. Det är alltså watt-talet som styr energiförbrukningen. Ju högre watt, desto mer förbrukar produkten under tiden den används.

Vad är en kilowattimme?

EFFEKT X TID = ENERGI

All elförbrukning i ditt hem mäts i enheten kilowattimme (kWh).

1 kWh = 1 000 W använt i en timme.

Exempel:

En dammsugare på 1 000 W som används i en timme = 1 kWh.

En 40 W glödlampa som lyser i 25 timmar = 1 kWh

VARJE DAG ANVÄNDER vi en hel del el-prylar utan att veta hur mycket energi våra apparater drar. Många oroar sig i onödan för apparater som inte drar så mycket el, samtidigt som de slösar el på annat som slukar energi. Skillnaderna är oftast betydligt större än vi är medvetna om. Du kan exempelvis ladda mobilen i 200 timmar, men du kan bara duscha i cirka 2,5 minuter för att förbruka en kilowattimme.

Den mängd el vi förbrukar mäts i enheten kWh, kilowattimmar. Elpriset anges i ett visst antal kronor och ören per kilowattimme, och du betalar för det antal kilowattimmar el du använt.

Olika elektriska apparater kan ha väldigt olika effekt, och därför varierar det stort hur mycket en kilowattimme räcker till i hemmet – och därmed också vad användningen kostar dig.

I SVERIGE ÄR alla elapparater märkta, så att räkna ut vad varje apparat drar är inte särskilt krångligt. Har du dessutom koll på ditt elpris per kWh kan du snabbt räkna ut vad det kostar att använda dina elektriska prylar. ●

► **Antalet watt på olika produkter hittar du enkelt på energimärkningen.**

»Har du koll på ditt elpris per kWh kan du snabbt räkna ut vad det kostar.«

FRÅGA energi- doktorn

► **Vår expert Thomas Björkström är VD för Energi-marknadsbyrån.**

HUR DYR KAN ELEN BLI I VINTER?

Jag står i valet och kvalet mellan fast och rörligt avtal och vill veta hur dyr elen kan bli i vinter?

/Martina H

SVAR: Varken jag eller någon annan kan säga på förhand hur elpriset kommer att utvecklas i vinter. Ta dock varningarna om risk för fortsatt höga och stigande priser på största allvar, se över ditt elavtal och försök att förbruka så lite el som möjligt. När det gäller val av elavtal bör du välja det alternativ som passar din hushållsekonomi bäst. Just nu finns det inga billiga avtal så du behöver ta hänsyn till de olika avtalstypernas fördelar och nackdelar innan du bestämmer dig. På www.energimarknadsbyran.se har vi samlat information om detta. När det gäller energi-effektivisering kan du exempelvis använda Husguiden som finns på www.energimyndigheten.se.

BYTE AV ELHANDLARE SOM INTE HAR GENOMFÖRTS

I juni tecknade jag ett fördelaktigt fastprisavtal med en ny elhandlare. Avtalet skulle startas upp i början av augusti. Nu har jag dock upptäckt att bytet aldrig genomfördes. Vad kan ha inträffat?

/Lena

SVAR: Mitt råd till dig är att kontrollera att du har fått en avtalsbekräftelse och sedan kontakta elhandlaren. Den övertagande elhandlaren ska utreda varför inte

bytet har genomförts och lämna dig ett besked om vad som inträffat inom två veckor. Du kan sedan ha rätt till ersättning om elhandlaren inte genomfört sina skyldigheter i samband med bytet och om detta beror på omständigheter som ligger inom elhandlaren kontroll. I det fall som en sådan eventuell tvist inte går att lösa i dialog med elhandlaren är mitt råd att du ska begära prövning hos Allmänna reklamationsnämnden.

ELHANDLAREN VILL INTE BETALA FÖR MIN SOLEL

Jag satte upp solceller i somras. Trots att jag matat ut en hel del el på elnätet så har inte min elhandlare ersatt mig för detta. Finns det ingen sådan skyldighet för elhandlaren?

/Gunnar

SVAR: Än så länge finns ingen lagstadgad skyldighet för elhandlaren att ersätta dig för denna el. För att du ska få betalt för elen som du producerar men inte använder så behöver du därför teckna ett separat så kallat produktionsavtal med elhandlaren. Det är alltså viktigt att ha två avtal med elhandlaren. Ett elhandelsavtal för elen som du själv köper och ett produktionsavtal för elen som du säljer.

HAR DU OCKSÅ EN FRÅGA?
Läs mer och skicka in dina frågor på www.energimarknadsbyran.se

► Varken de lokala elnät- eller elhandelsföretagen tjänar på höga elpriser. Framför allt är det elproducenterna och den svenska staten som gynnas.

VEM TJÄNAR PÅ HÖGA ELPRISER?

Kraftigt höjda elpriser betyder förstås att alla aktörer, från producenter till elnätägare och elhandlare, gör kraftiga vinster? Eller? Din Energi reder ut var dina pengar hamnar.

De senaste månaderna har el blivit ett allt vanligare diskussionsämne i fikarummen, på afterworken eller hemma vid middagsborden.

En utbredd missuppfattning är att de lokala elnät- och elhandelsföretagen nu tjänar massor av pengar på det höga elpriset – det är dock långt från sanningen. De svenska elnätsföretagen, alltså ägarna av de lokala nät som levererar el till hushåll och företag, tjänar ingenting på höga elpriser.

Till ditt elnätbolag betalar du en elnätavgift som består av en fast och en rörlig del. Normalt sett uppgår avgiften till cirka 40–50 öre per kWh (kilowattimme), till viss del beroende på var i landet du bor och vilken förbrukning

du har. En del av elnätavgiften skickar elnätbolaget vidare till regionnätägaren och till Svenska kraftnät.

Hur högt elpriset är påverkar inte elnätföretagens in-

»Det är en utbredd missuppfattning att de lokala elnät- och elhandelsföretagen nu tjänar massor av pengar.«

täkter men däremot får de nu ökade kostnader då de köper in el för att täcka de nätförluster som alltid uppkommer vid transport av el.

INTE HELLER elhandelsföretag utan egen produktion ges några extra tillskott i kassan när elpriserna stiger. För de lokala elhandelsföretagen innebär det höga priset snarare ännu högre risker. Låga marginaler i branschen betyder att elhandelsbolagens påslag endast uppgår till några ören per kWh. Men höga elpriser innebär att elhandelsbolagen ligger ute med större belopp varje månad, innan kunderna betalar sina fakturor. Dessutom gör många elhandelsbolag förluster på skillnaden mellan kundernas tecknade fastprisavtal och det elhandelsföretagen nu måste betala för inköp av elen på elbörsen Nord Pool.

SÅ VEM TJÄNAR då på de höga priserna? Framförallt

är det elproducenterna. Den dominerande ägaren av svensk elproduktion är staten via helägda Vattenfall. Och på andra plats kommer Fortum (med finska staten som majoritetsägare). Övriga kraftbolag i Sverige tjänar också på höga elpriser, i varierande grad från kraftverk i södra Sverige, som har möjlighet att producera på full kapacitet när elpriset är som högst, till vatten- och vindkraftverk i norra Sverige där priset generellt är lägre.

DEN ÖVERVÄGANDE DELEN av summan som står längst ner på elräkningen hamnar alltså hos svenska staten, dels för elproduktionen men också i form av moms och skatt och kapacitetsavgifter till statligt ägda Svenska kraftnät. Staten kan välja att skjuta tillbaka delar av summorna till elkonsumenterna för att kompensera för de höga priserna, något som exempelvis skedde under förra vintern då svenska hushåll till viss del kompenenserades för kostnader under december till mars.

I skrivande stund har inga beslut rörande ett föreslaget högkostnadsskydd eller annan kompensation för höga elpriser tagits. ●

- KALLES KOLL -

Ett tiotal tuffa vintrar väntar

Att få ordning på Sveriges elsituation är en nödvändig – men föga avundsvärd – uppgift för en ny regering. Framför allt kommer det att ta tid – minst ett tiotal år. Och under den tiden måste vi arma elkunder ställa in oss på fortsatt tuffa tider.

Vi kommer troligen redan denna vinter att få uppleva något vi hittills sluppit: nedsläckning av vissa regioner. Det kan bli strömlöst under ett par timmar, innan nästa region släcks ned. Risken är störst i Sydsverige under de kallaste

timmarna då belastningen på elnätet är som störst.

Det paradoxala är att vi utslaget på ett helår inte har energibrist. Sverige har nettoexporterat varje vecka i mer än 200 veckor. Det innebär att vi nu är inne på femte året som ständig nettoexportör. Problemet är brist på effekt under de kallaste dagarna med hög belastning.

UNDER 1970-TALET VAR framtidstron och entusiasmen stor. Tack vare tillkommande kärnkraft kunde Sverige ta kraftfulla steg ut ur oljesamhället. Stålverk 80, socialdemokraternas prestigeprojekt, skulle trygga selsättningen i Norrbotten.

Långtidsutredningarna förutspådde kraftig ökning av elanvändningen. Det talades om ett 20-tal mindre kärnanläggningar runt landet för såväl el- som värmeproduktion. Men sedan

blev det tvärstopp. Stålverk 80 avbläst. Harrisburg och sedermera Tjernobyli blev symboler för kärnkraftens risker. Och därefter vet vi ju alla hur kärnkraftsfrågan har hanterats.

Men nu måste vi få en renässans för kärnkraften. Inte de forna jätteprojekten. Utan små modulära reaktorer (SMR) med hög säkerhet som kan fabriksstillverkas. Det talas om att SMR-enheter skulle kunna vara på plats inom tio år.

MAN BEHÖVER INTE vara nationalekonom för att inse att den pressade elsituationen hämmar sysselsättning och svensk ekonomi. Svårigheterna att trygga elförsörjningen gör att industriprojekt går om intet och bromsar utvecklingen. Jätteprojekten i Norrland (batterifabriker, tillverkning av fossilfritt stål, datorhallar etc) är långt på väg. Fortsatt elektrifiering av fordonsparken har hög prioritet av klimatskäl.

Putins vidriga attack på Ukraina var en ytterligare komplicerande faktor i en redan svår situation. Vi får tacka vår lyckliga stjärna för att vi inte har ett högt gasberoende likt grannländerna söderut. Det räcker med elproblemen.

Sol, vind och vatten är vad alla längtar efter. Men planerbar kärnkraft är ett nödvändigt fundament.

Kalle Karlsson
ENERGIEXPERT

»Man behöver inte vara nationalekonom för att inse att den pressade elsituationen hämmar sysselsättning och svensk ekonomi.«

 Kalle Karlsson, konsult och profil i energisverige, var under många år kommunikationschef på Svensk Energi. I Din Energi skriver Kalle personliga krönikor om aktuella frågor.

FAST, RÖRLIGT ELLER TIMPRIS?

Hur fungerar de olika avtalen
och vad ska man egentligen välja?

Just nu är det stora rörelser på elprismarknaden vilket skapar stor oro hos många konsumenter. Telefonsamtalen till kommunala energivägledare och elföretagens kundtjänster haglar. Är det läge att binda elpriset nu? Vilket avtal ska jag välja? När blir det billigare igen?

Tyvärr finns inget facit över framtidens, eller ens vinterns, elpriser. Vilket avtal du ska välja behöver du besluta utefter de förutsättningar du har och vad du tror om framtiden.

DET FINNS FASTA och rörliga elpriser på marknaden. Ett rörligt elpris med månadsavläsning är den vanligaste avtalsformen bland konsumenter, men efter det senaste årets stora rörelser har efterfrågan på timprisavtal ökat. Timprisavtal passar de hushåll som har möjlighet att styra stora delar av sin elanvändning till bestämda tider, vanligtvis på nat-

ten. Detta avtal kräver mycket av dig som användare och passar långt ifrån alla. Det kräver dessutom att din elmätare är av den nya varianten som klarar av att mäta elförbrukningen på timnivå.

Den som tecknat ett fastprisavtal under början av 2022 eller tidigare har förmodligen ett förmånligt elpris idag. Men om du inte redan bundit ditt elavtal är det kanske inte rätt läge att binda nu när priserna är på historisk hög nivå. Höga elpriser över hela Europa ger höga priser på fastprisavtal och ett dyrt bundet avtal ligger fast under en längre period, även om eller när elpriset sjunker. Ett fast elavtal innebär alltid en bindningstid, till skillnad från ett avtal med rörligt elpris.

Om du föredrar att vara helt säker på vad elen kostar ett tag framöver – elpriset kan ju rusa uppåt ytterligare – då är bundet rätt val för dig. ●

FAST PRIS

Ett fast elpris innebär att du får din el till det avtalade priset under hela perioden som ditt avtal gäller. Just nu finns det inga "billiga" fasta elprisabonnemang. Om du tecknar ett fast pris nu förbinder du dig till det (historiskt höga) priset under hela avtalsperioden – även om elpriserna i Sverige går ner. Om du är orolig att elpriserna kommer att stiga högre än det avtalade priset kan detta vara ett bra val. Det

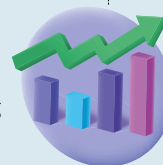
är viktigt att vara medveten om att din elkostnad kommer att variera från månad till månad även om

du har ett fast elpris. Anledningen till detta är att hushållets elförbrukning varierar över året och det resulterar i olika belopp på elräkningarna. Tryggheten ligger i att elpriset, det vill säga priset i öre per kilowattimme, är fast.

RÖRLIGT ELPRIS

Ett rörligt elpris innebär att priset varierar med utvecklingen på elbörsen. Din elanvändning summeras vanligtvis vid varje månads-skifte och priset du betalar per kilowattimme sätts efter elmarknadens snittpris under månaden som gått. Du betalar alltså samma pris för alla kilowattimmar du använt under månaden – oavsett vilken dag eller när på dygnet

du använt dem. Med ett rörligt elpris med månadsavläsning påverkas du inte lika mycket av de dagliga svängarna på elbörsen och behöver inte planera din elanvändning för att undvika toppar i elpriset. Att elpriset sticker i väg enskilda timmar eller dagar har alltså ingen direkt påverkan, däremot höjer det snittpriset för månaden som helhet.

Så fungerar elräkningen

Många har säkert granskat sina elräkningar lite extra på sistone. Att elpriserna har skenat har nog ingen missat, men vad säger fakturorna egentligen? Din Energi hjälper dig att förstå vad som är betalning för vad.

Enkelt uttryckt består din totala elkostnad av tre delar. Först och främst betalar du som elkonsument för överföringen av el till din bostad. Den fakturan kommer från ditt lokala elnätbolag och består av din kostnad för att vara ansluten till elnätet samt din kostnad för själva överföringen. Överföringskostnaden baseras på hur mycket el som överförs och du betalar per överförd kWh (kilowattimme). Du kan inte välja elnätsföretag utan betalar till det bolag som äger och underhåller elnäten där du bor.

NÄSTA DEL AV din totala kostnad är det du betalar för själva elen. Du kan själv välja vilket elhandelsbolag du

vill köpa din el av och vilket avtal du vill använda. När det gäller elhandel råder fri konkurrens och du kan välja det elhandelsbolag som du anser passar dig bäst.

DEN SISTA OCH största delen av din totala elkostnad består av statliga skatter och avgifter – energiskatt, elcertifikatsavgift och dessutom moms. Energiskatten läggs på fakturan till ditt elnätbolag medan kostnaden för elcertifikat hamnar på räkningen från elhandelsbolaget. Moms tillkommer med 25 procent på samtliga kostnader, även på skatter och avgifter, så av den totala summa du har betalat de senaste åren så har ungefär 50 procent varit statliga skatter och avgifter. **o**

► **Håll koll. De flesta bolag har en app där du kan kontrollera din elförbrukning.**

Om du valt ett elhandelsbolag som ingår i samma koncern som ditt elnätbolag så är det vanligt att hela din elkostnad samlas på en faktura. Annars får du två fakturor, en från ditt elnätbolag och en från ditt elhandelsbolag.

Elhandelsfakturan

Det företag du valt att köpa elen från kallas elhandelsbolaget. På fakturan betalar du för det **antal kilowattimmar du förbrukat gånger det elpris du har avtalat** med elhandelsbolaget. Du betalar också en **elcertifikatsavgift** och **moms**.

Elcertifikat?

Alla elhandelsbolag är skyldiga att köpa elcertifikat som motsvarar deras kunders förbrukning. Systemet med elcertifikat är för att stimulera förnyelsebara energikällor som sol, vind och biobränsle.

Elnätsfakturan

Ditt elnätsföretag, alltså bolaget som äger elnätet där du bor, fakturerar dig dels en fast kostnad, alltså en **abonnemangsavgift**, och dels en rörlig kostnad, **överföringsavgift**. Du betalar för att vara ansluten till elnätet och för överföringen av el. Överföringsavgiften är ett antal öre för varje kilowattimme du förbrukar i ditt hem. Dessutom tillkommer **energiskatt** som beräknas på både abonnemangsavgiften och överföringsavgiften. Slutligen betalar du **moms** på det sammanlagda beloppet.

Fler avgifter?

Nätövervakningsavgift, elberedskapsavgift och elsäkerhetsavgift är ytterligare tre avgifter som tas ut av dig som abonnent. Totalt uppgår avgifterna till knappt 60 kronor om året och vanligtvis ingår de i den abonnemangsavgift som du betalar. Vissa elnätbolag redovisar dock dessa avgifter separat på din faktura.

TIMPRISAVTAL

Ett timprisavtal är en typ av rörligt elavtal som är timbaseerat. Din elkostnad beror helt på hur stor din elförbrukning är per timme och hur högt elpriset är under respektive timme. Det innebär att du kan påverka din totala kostnad genom att minska din elförbrukning när priset är högre. För att vinna på ett timprisavtal behöver ditt hushåll kunna ställa om en stor del av förbrukningen till dygnets billigaste timmar. Att köra tvätt- och diskmaskinen

när det är som billigast är inte tillräckligt utan du behöver kunna styra större delar av energiförbrukningen, som exempelvis uppvärmning och elbilsladdning. Med ett timprisavtal behöver du alltså ha koll på vad elen kostar timme för timme och undvika de dyra tiderna. Lyckas du styra din användning till dygnets billigaste timmar kan du spara pengar, annars kan istället ett timprisavtal bli ett dyrt alternativ.

FOTO: ISTOCKPHOTO

					GJORDE EN SÅNG AV ROSOR	GÅR MELLAN TRÄDEN	DEPPIGA	AV-SKAFFA	GAP-FLABB		GÖR MAN NY BIL RIAN
					VAR EN FRED						
					SKAPAR DE BÄSTA KALVAR						
					BRINGAR KLARHET						
				BLEV SNÖVIT AV ÄPPELBIT	KANSKE PÅ NYA SKOLÄRET						
FÖR HEN ÄR LIVET MESTADELS KORT	GE ÅGÄNDE-RÄTTEN TILL	KAN BOXARE TA STÄENDE	FRANK MED DAG-BOKEN	VASS PÅ LOTASS	RENSA NÅSAN SKAPELSE						SLUTORD I DOMEN
SE NER PÅ						NIX FOBI FÖR TORG		STORT ÅK STÖVEL-VATTEN			
INTE ALLS ÅMABLA						RÖRFÖR-KNIPPAT PARTI			LEDDE VOLVO		REFORM-ERA
HITTAS PÅ CHALMERS						FÖRSTA AKTERNA PASTOD					
FAR-GALT				PRISAD PERUAN				JÄMRA SYNS PÅ RYSK VÄG			
LITEN STÖR			KAN MAN SMÖR				FORSKAR PÅ MEDICIN		VISAS I ENTREN		BARA FÖR BÖNDER
PLUNDRA				ÅXLA INDELAR INDIERNA			SKIDTJEJ PÅ BIL I TUNIS				
FÖR HÅST-SPEL			42 SÅNA BLIR EN MÅRA			TIO I LONDON	FÖRBÄDRAS OCH VI MED DEM				
FJÄRDE TONEN		MATROSEN SOM SPÖKET						KAMERA-KOPPLAT			

LASSE WIDLUND

TÄVLA OCH VINN!

E-posta orden i de färgade rutorna tillsammans med din adress och telefonnummer till korsord@tfod.se eller skicka till Energikrysset 3-22, The Factory of Design, Tomtebogatan 44, 113 38 Stockholm.

Vinn en varm och skön värmefilt!

► Fem vinnare får en skön värmefilt från Beurer, värd 699 kr.

VARMT OCH SKÖNT I VINTER

Med Beurer värmefilt kan du hålla rumstemperaturen lägre och ändå hålla värmen i sängen eller soffan. Dessutom med väldigt låg energiförbrukning.

Den sköna filten har en automatisk avstängningsfunktion och går att tvätta i maskin. Den har låg förbrukning med en effekt på 100 Watt. Den har även en automatisk avstängningsfunktion efter tre timmars användning.

Vinnarna av förra numrets Sonos högtalare:

- Ida Benjaminsson, Hindås
- Cay Flydén, Kristinehamn
- Maria Andersson, Hjo
- Clara Jensen, Uddevalla
- Erik Grönbek, Sandhult

RÄTT SVAR:
Naturliga tankar

BestEl – en lokal och personlig elleverantör som bryr sig!

BestEl startades år 2000 av tre ekonomiska föreningar; Bjärke Energi, Vara Energi och Västra Orusts Energitjänst. Här har vi också lokalkontor och reception där vi gärna tar emot dig som kund. Din geografiska plats spelar ingen roll, vi har drygt 17 000 kunder i hela landet. Vår filosofi är att utföra vårt arbete på det sätt som är bäst för dig som kund.

Komplex

Elbranschen kan vara svårbegriplig och det är vårt ansvar att förmedla information och kunskap så att du känner dig trygg i ditt val av elhandlare och elavtal.

Vi håller oss uppdaterade

Just nu råder turbulens och det är mycket att ha koll på, både vad som gäller omvärlden, regelverk och elmarknad. Vår målsättning är förmedla informationen till dig och precis som tidigare, vara en personlig elleverantör med schyssta avtal och villkor. ●

Varför välja BestEl?

- › Personlig service – vi gillar kundkontakt
- › Vi är seriösa och har inga dolda avgifter.
- › 100% förnybar energi till privatkunder.
- › I vår app kan du följa din förbrukning, se fakturor m.m.
- › Vi stödjer det lokala föreningslivet där du bor.

VISSTE DU ATT ...

.....du kan lätt komma i kontakt med oss på telefon, mail eller besök på något av våra kontor.

... vi har en populär, kostnadsfri app där du smidigt får kontroll över din elförbrukning, fakturor och avtal.

... hos oss har du möjlighet att teckna en mängd olika avtal; fast, rörligt eller kombination av dessa. Vill du veta mer, kontakta oss gärna.

› Våra ledord är:

- Enkelt
- Hållbart
- Nära

Ellös

Tel. 0304-548 80

Sollebrunn

Tel. 0322-650 500

Vara

Tel. 0512-797 080

E-post

och hemsida

info@bestel.se

www.bestel.se

Bjärkefiber

PÅKOPPLAD. MEN AVKOPPLAD.

Om du jobbar eller studerar hemifrån är en säker anslutning A och O. Men samtidigt som du har videomöte kanske barnen spelar online och streamar film. Anslut dig till Bjärkefiber så kan hela familjen vara påkopplad samtidigt utan krångel och du kan känna dig lugn och avkopplad.

